

Cicle Formatiu Superior	Any: 2023/24
Especialitat: Gràfica Publicitària	Curs: 2n
Assignatura: Tipografia II	
Professorat: Juan M ^a De La Cruz Nieto	Hores setmanals: 3
Email: delacruzj@easdalcoi.es	

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

1. Introducció al mòdul formatiu
2. Objectius
3. Continguts
4. Planificació i temporització
5. Metodologia
6. Avaluació
7. Activitats extraescolars
8. Recursos
9. Bibliografia

1. Introducció al mòdul formatiu

Marc normatiu

Identificació del títol:

- Denominació: Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària.
- Nivell: Grau superior de les ensenyances professionals d'Arts Plàstiques i Disseny.
- Duració total del cicle: dues mil hores.
- Família professional artística: Comunicació gràfica i audiovisual.
- Referent europeu: CINE-5b (Clasificación Internacional Normalizada de la Educación).

Normativa aplicable:

- Reial Decret 1433/2012, d'11 d'octubre, pel que s'estableix el títol de Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària pertanyent a la Família professional artística Comunicació Gràfica i Audiovisual i s'aproven les corresponents ensenyances mínimes.
- Decret 128/2013, de 20 de setembre, del Consell, per el qual s'estableix el currículum de les ensenyances artístiques professionals corresponents al títol de Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària, pertanyent a la família professional artística de Comunicació Gràfica i Audiovisual, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana. [2013/9162]

Identificació del mòdul formatiu:

- Denominació: Tipografia II

Mòduls formatius	Hores lectives	Sessions/setmana		Crèdits ECTS
		1.º	2.º	
Fonaments de la representació i l'expressió visual	100	4	-	5
Teoria de la imatge	50	2	-	3
Mitjans informàtics	100	4	-	6
Fotografia	75	3	-	4
Història de la imatge publicitària	75	-	3	4
Tipografia	150	3	3	7
Fonaments del disseny gràfic	100	4	-	5
Teoria de la publicitat i màrqueting	100	-	4	5
Llenguatge i tecnologia audiovisual	125	5	-	6
Recursos interactius aplicats	150	-	6	9
Recursos aplicats a la fotografia publicitària	100	-	4	6
Projectes de gràfica publicitària	425	8	9	29
Projecte integrat	100	-	4	12
Formació i orientació laboral	50	2	-	3
Empresa i iniciativa emprenedora	50	-	2	3
Idioma estranger	100	2	2	5
Formació pràctica en empreses	150	-	-	8
Total.	2000	37	37	120

Presentació

El mòdul de tipografia s'inclou en el 1r i 2n curs de Gràfica Publicitària pertanyent al Grau superior de les ensenyances professionals d'Arts Plàstiques i Disseny, el qual pertany a la Família professional artística Comunicació Gràfica i Audiovisual.

El mòdul de tipografia s'imparteix al llarg dels dos cursos de Gràfica Publicitària amb 3 h lectives setmanals i amb un total de 150 h.

L'assignatura de Tipografia incideix en l'aprenentatge inicial teòric-pràctic de la tipografia com a recurs d'expressió, composició i significació en relació als mitjans i suports de les característiques del missatge.

L'assignatura de tipografia contribuirà a què l'alumnat adopte coneixements i habilitats en l'expressió tipogràfica com una manifestació visual de la paraula escrita i els seus significats. Adquireisca una cultura de l'arquitectura tipogràfica i del destacat paper de la tipografia en la transmissió del missatge. És interès particular d'aquesta assignatura, proporcionar a l'alumnat els coneixements i capacitats en la pràctica del disseny tipogràfic manual i assistit per ordinador, i sobretot, una concepció integral sobre la cultura de la tipografia com un fenomen de la comunicació inseparable dels processos creatius visuals.

2. Objectius Pedagògics

El Decret 128/2013 de 20 de setembre del Consell, estableix quins són els objectius inclosos en este mòdul formatiu:

- Estudiar els elements formals del signe tipogràfic.
- Valorar la dimensió comunicativa de la tipografia com a imatge de la paraula i la transmissió d'idees.
- Identificar i comprendre la disposició dels caràcters tipogràfics. La paraula i el text.
- Conèixer les regles bàsiques de llegibilitat i la seua aplicació adequada a les especificacions de l'imprés.
- Conèixer les mesures tipogràfiques i la seua utilització.
- Conèixer les característiques principals de les famílies tipogràfiques i els trets diferenciadors més significatius dels tipus.
- Conèixer l'evolució històrica de la tipografia, de la paraula i la transmissió d'idees.

3. Continguts

El Decret 128/2013 de 20 de setembre del Consell, estableix quins són els continguts inclosos en este mòdul formatiu:

1. L'evolució gràfica de la comunicació. Recorregut històric de la tipografia fins als nostres dies.
2. La forma de cada caràcter. Anatomia dels signes tipogràfics. Estil i família. Trets diferenciadors. Estructura.
3. La unitat i el tot. El caràcter i l'abecedari tipogràfic. Les famílies de caràcters tipogràfics i les seues particularitats.
4. Tipometria tipogràfica i el seu entorn tecnològic.
5. Condicions de llegibilitat i ergonomia. Condicionants perceptius i regles bàsiques.
6. Conceptes de composició tipogràfica. Aspectes fonamentals. Mètodes, formats, fonts, paràgrafs, interlineat, alineació, estil...
7. Disposició i estètica tipogràfica. Capitulars, sagnies, tabulacions, interlletres, espaiats, alineació òptica, línies viudes i òrfenes.
8. Maquetació.
9. La tipografia en l'àmbit publicitari. Logotips, senyalística, cartelleria, embalatge, portades, fullets.
10. La tipografia digital. Manipulació i creació de tipus de fonts.
11. Aspectes tècnics, estètics, semàntics i funcionals de la tipografia.
12. El valor comunicatiu i expressiu del missatge tipogràfic i les possibilitats persuasives dels signes visuals.
13. La tipografia i els seus valors creatius: alteracions, disposicions aleatòries, alineació d'espaiats, personalitzacions, iconització, combinacions de famílies i tipus.

Els continguts anteriors s'estructuren en les següents unitats didàctiques de 2n per a aplegar d'una manera òptima als objectius perseguits:

Unitats didàctiques

1r Trimestre

1. Història de la Tipografia del segle XV als nostres dies.

2. Tipografia creativa. La tipografia i els seus valors creatius: alteracions, disposicions aleatòries, alineació d'espaiats, personalitzacions, iconització, combinacions de famílies i tipus.

3. Tipografia i edició: composició i maquetació dels mòduls textuais i iconogràfics.

2n Trimestre

4. Tipografia i identitat publicitària. La tipografia en l'àmbit de la identitat gràfica publicitària. Logotips, monogrames, marques, encunys, etc.

5. Tipografia i persuasió. El valor comunicatiu i expressiu del missatge tipogràfic i les possibilitats persuasives dels signes visuals. Suports de comunicació publicitària. Cartells, fullets, targetes, samarretes, etc.

4. Planificació i temporització

		UNITATS DIDÀCTIQUES				
		UD.1	UD.2	UD.3	UD.4	UD.5
OBJECTIUS PEDAGÒGICS	Conèixer l'evolució històrica de la tipografia, de la paraula i la transmissió d'idees.					
	Explorar les possibilitats creatives dels elements tipogràfics, caràcters, paraules, textos i composició per a realitzar propostes comunicatives eficients.					
	Valorar la dimensió estètica, tècnica, semàntica i funcional de la tipografia i la composició.					
	Elaborar representacions gràfiques utilitzant material tipogràfic.					
	Analitzar els condicionants formals d'un alfabet. El signe i l'alfabet.					

		CURS 2018-19											
		SEP	OCT	NOV	1 ^a E V	DIC	ENE	FEB	MAR	2 ^a E V	ABR	MAY	JUN

UNITATS DIDÀCTIQUES	UD.1										PRÀCTIQUES EMPRESA I PROJECTE INTEGRAT
	UD.2										
	UD.3										
	UD.4										
	UD.5										

5. Metodologia didàctica

Per a desenvolupar el temari i arribar als objectius proposats, la metodologia per al curs s'estableix de la següent manera:

- Exposició dels continguts teòrics per part de la professora.
- Seguiment de l'alumnat prenent apunts.
- Utilització de recursos documentals, bibliografia especialitzada, fotocòpies, exemples tipogràfics i gràfics de cada tema a tractar i de mitjans audiovisuals en les exposicions.
- Es portaran a cap diferents tallers pràctics, individuals i en equip, per a poder aplicar els continguts teòrics impartits, els quals es realitzaran tant a mà com amb ordinador.
- Realització de treballs d'investigació individual i/o en grup para desenvolupar la capacitat de recerca d'informació, selecció i anàlisi crític.
- Exàmens escrits.
- L'avaluació dels resultats de l'alumnat caldrien ser debatuts en exposició en grup per dotar de capacitat crítica constructiva a l'alumnat. Crítica constructiva i avaluació de l'èxit i el fracàs. El docent dirigirà, potenciarà aquestes postes en comú afegint informació i punts de vista enriquidors per a la consecució de les unitats didàctiques posteriors.

Activitats de classe

PROFESSORAT:

- Explicar els continguts.
- Aportar l'explicació documentalment.
- Plantejar exercicis.
- Supervisar i corregir el desenvolupament dels exercicis.
- Suplementar l'aportació teòrica.

ALUMNAT:

- Rebre l'explicació de continguts.
- Prendre apunts i notes esquemàtiques.
- Resoldre exercicis i projectes plantejats.

- Plantejar dubtes i consultes personalitzades.

6. Avaluació

Consideracions generals

Criteris comuns d'avaluació, qualificació i recuperació:

Per a aconseguir l'aprobat caldrà superar tant les proves teòriques com les pràctiques. Es realitzaran diferents proves per a controlar el nivell de coneixements adquirits en classe.

Aquestes es basaran en:

- Treballs realitzats en hores no lectives.
- Treballs realitzats en classe.
- Treballs pràctics realitzats amb ordinador i a mà.
- L'alumne caldrà demostrar l'habilitat bàsica per a la creació d'originals gràfics.

1. Analitzar i descriure els elements formals dels caràcters i les seues implicacions com a imatges visuals.
2. Explorar amb un objectiu comunicatiu diferents construccions gràfiques de la imatge dels caràcters.
3. Proposar representacions gràfiques eficients i adequades al missatge mitjançant diverses combinacions dels elements tipogràfics.
4. Definir propostes tipogràfiques adequades a supòsits pràctics de l'especialitat utilitzant criteris formals, estètics i funcionals.
5. Fer servir correctament les variables que intervenen en la composició de textos per a una correcta legibilitat.
6. Valorar críticament la coherència argumentativa del missatge gràfic i dels recursos tipogràfics que el representen, d'acord amb els coneixements del mòdul i amb el mateix criteri.

Criteris d'avaluació

El sistema d'avaluació serà el d'avaluació contínua dividida en tres trimestres. S'avaluarà per treballs lliurats en cada unitat didàctica corresponents a cada trimestre. Cada treball lliurat ha de tenir o superar la qualificació de cinc (5) per aprovar l'assignatura en cada un dels tres trimestres. S'han d'aprovar tots els treballs dels tres trimestres per superar l'assignatura. Si hi ha algun treball que no arriba a la qualificació de cinc (5), l'assignatura, en el trimestre corresponent, apareixerà com suspesa.

Instruments d'avaluació

AVALUACIÓ	
• Es segueixen les instruccions donades al full d'instruccions	(2 pts)

• L'execució i plantejaments d'esborranys és lògica, neta i completa	(2 pts)
• L'exercici està complet en totes les parts	(3 pts)
• El final és adequat a la proposta inicial	(2 pts)
• La presentació és acurada, neta, ben identificada i entregada en el temps demanat	(1 pt)
TOTAL	10

Assistència

L'assistència és obligatòria i presencial. Es tindrà en compte l'assistència a les classes i si un/a alumne/a supera el 20% d'absències sense justificar (26 hores lectives), perd el dret a avaluació contínua, per la qual cosa se li realitzarà una prova final juntament amb la presentació de tots els treballs realitzats al llarg del curs.

Procediment d'avaluació

b) Procediments i criteris particulars d'avaluació, qualificació i activitats de recuperació de l'aprenentatge dels alumnes

- El coneixement demostrat amb la manipulació i domini del software específic i la maquinària utilitzada.
- Capacitat de comunicació visual i gràfica, així com d'anàlisi i síntesi.
- Cultura visual, sensibilitat i creativitat demostrada per l'alumne en la resolució de problemes.
- Concepció, planificació i correcte desenvolupament dels exercicis.
- Comprensió, assimilació i aplicació dels conceptes tractats en l'aula.
- Adequada presentació dels exercicis i entrega en el termini establert.
- Actitud, participació de l'alumne en l'aula i assistència.
- Examen o prova de suport per a aquells alumnes que es considere que no arriben als mínims exigits.

c) Criteris de promoció i mínims exigibles

Es defineix com una sèrie de destreses, coneixements i capacitats mínimes en què caldria que l'alumne arribara a un nivell satisfactori, suposant la falta del nivell adequat en alguna d'elles la no promoció.

1. Conèixer i manipular el llenguatge específic de la matèria.
2. Conèixer les parts de les lletres i les seues proporcions.
3. Conèixer els aspectes més importants de la mesura del tipus.
4. Conèixer i aplicar conceptes de maquetació com els blancs, els marges, l'alineació,
5. Tipus de línies i els paràgrafs.
6. Conèixer i aplicar que aspectes influeixen en la llegibilitat d'un text.
7. Conèixer i aplicar les parts bàsiques d'un llibre, un periòdic i una revista així com les pautes de disseny i maquetació.
8. Aplicar els continguts de l'assignatura en un projecte global de disseny.
9. Diferenciar les distintes famílies tipogràfiques.
10. Entregar els treballs en les dades establertes.

11. Demostrar aptituds per a identificar i resoldre els treballs de disseny que plantegen distints problemes tipogràfics.
12. Prendre decisions tipogràfiques correctes d'acord amb els criteris estètics, estilístics o funcionals.

PART TEÒRICA. Les següents qüestions suposaran la resta d'un punt:

- Més de 2 faltes ortogràfiques.
- Més de 2 faltes d'expressió.
- La falta de llenguatge tècnic i professional.

* El treball amb més de 5 faltes d'ortografia se li tornarà a l'alumne per a que el rectifique, contant aquest com a suspés.

7. Activitats extraescolars

L'alumnat estarà invitat a participar en els events i activitats corresponents, dins la Programació General Anual del Centre, que inclouen visites a exposicions, imprentes, etc.

- Visita al Museu del paper (Banyeres) entre octubre i desembre.
- Visita al Museu de la Impremta i les Arts Gràfiques (El Puig) entre octubre i desembre.

8. Recursos

Material didàctic per a impartir adequadament l'assignatura:

- Tipòmetre.
- Tot tipus de fotocòpies i pdfs que proporcionarà el professor, per a lectura, comentari i altres activitats a portar a cap pels alumnes.
- Quaderns de dibuix per a realitzar esbossos.
- Paper de dibuix per a acabats.
- Llapissers de distints grossors i retoladors.
- Llibres i revistes de la biblioteca del centre.

Aula:

- Projector, Ordinadors, Taules de dibuix, Taula de llum, Plantilles de tall, Piques amb aigua, Connexió a Internet, Pissarra per a realitzar possibles esquemes.
- Taller de tipus mòvils de Mecana Sans.

9. Bibliografia

Bibliografia bàsica

- BAINES, P./ Haslam, A., *Tipografía. Función, forma y diseño*. Editorial Gustavo Gili.
- BEAUMONT, Michael, *Tipo y color, Manual sobre el uso de la tipografía en el diseño Gráfico*. Hermann Blume, Madrid, 1988.
- BLACKWELL, L.; *Tipografía del siglo XX*. Editorial Gustavo Gili.
- CASTRO, Ivan. *El ABC del lettering*. València, Campgràfic, 2017.
- GÄDE, R.; *Diseño de periódicos. Sistema y método*. Editorial Gustavo Gili.
- HOCHULI, Robin Kinross, *El diseño de libros, Práctica y teoría*. Campgràfic, Valencia, 2005.
- JURY, David; *¿Qué es la tipografía?* Editorial Gustavo Gili.
- KANE, John; *Manual de tipografía*, Gustavo Gili, Barcelona, 2005.
- Kimberly Elam. *Sistemas reticulares. Principios para organizar la tipografía*. Gustavo Gili.
- LUIDL, Philipp, *Tipografía básica*. Campgràfic, Valencia, 2004.
- MARTÍN MONTESINOS, J.L./ MAS HURTUNA, Montse, *Manual de tipografía, del plomo a la era digital*, Campgràfic, Valencia, 2005.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José, *Manual de edición y autoedición*. Editorial Pirámide.
- MARCH, M.; *Tipografía creativa*. Editorial Gustavo Gili.
- MEDINA BEIRO, J.M.; *Tipografía digital*. Anaya Multimedia.
- POHLEN, Joep; *Fuentes de letras. Anatomía del tipo*. Taschen Editores.
- UNGER, Gerard; *¿Qué ocurre mientras lees?* Campgràfic Editors.

Bibliografia complementària

- CHENG, Karen; *Diseñar tipografía*. Editorial Gustavo Gili.
- NOORDIZIJ, Gerrit; *El trazo*. Campgràfic Editors.
- FRUTIGER, Adrian, *Signos, Símbolos, Marcas, Señales. Elementos, Morfología, Representación, Significación*. Gustavo Gili, Barcelona, 2005
- GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, Pedro Pablo, *Teoría y práctica de la publicidad impresa*. Campgràfic, Valencia, 2006
- DABNER, David, *Diseño gráfico, Fundamentos y prácticas*. Blume, Barcelona, 2007
- SWAN, Alan, *Bases del diseño gráfico*. Gustavo Gili, Barcelona, 1990
- PELTA, Raquel, *Diseñar hoy*. Paidós, Barcelona, 2004
- FUENTES, Rodolfo, *La práctica del diseño gráfico, una metodología creativa*. Paidós, 2005
- WONG, Wucius, *Fundamentos del diseño*. Gustavo Gili, Barcelona, 1995
- CONTRERAS, Fernando, R. / SAN NICOLÁS ROMERA, César, *Diseño gráfico, creatividad y comunicación*. Blur Ediciones, Madrid, 2001

Enllaços (pàgines web, bases de dades, documentació hemeroteques, etc.)

- <http://www.unostiposduros.com/>
<http://tipografiadigital.net/>

<http://ilovetypography.com/>

<https://graffica.info/>

<http://rayitasazules.com/>